

AAN500011 / SOCIOLOGIE VZDĚLÁVÁNÍ II

ANDR / Navazující magisterské studium

2014/2015

PhDr. Martin Kopecký, Ph.D.

ZS 1/1; povinně volitelný předmět

Zk / 8 kreditů

Kurz navazuje na předmět sociologie vzdělávání bakalářského studijního programu. Představuje další klíčová témata a koncepce z teoretické sociologie, přičemž zohledňuje poslední vývoj oboru (zejména konceptualizaci procesu globalizace a jeho souvislostí). Tím je prohlubován přehled a možnosti pro samostatnou orientaci v problémech, které dnes určují diskuse o vzdělávání a učení se jako sociálních fenoménů (vztah vzdělávání a sociálních změn v životě jednotlivce a různých úrovní pospolitosti – lokálních, národních i nadnárodních). Náplní seminární části předmětu bude především kritické čtení vybraných pramenů k aktuálním otázkám sociologie vzdělávání.

Charakteristika obsahu předmětu:

1. Teorie sociální změny v poválečné sociologii (teorie modernizace, postindustrialismus, diskuse o postmoderní společnosti, změna role vědění podle nich a jejich vztah ke konceptům celoživotního vzdělávání a učení se)
2. Globalizace (globalizace jako určující činitel transformace soudobých společností, základní rozměry globalizace – ekonomický, sociální, politický a kulturní, globální rizika a nerovnosti, globalizace a individualizace)
3. Vliv procesu globalizace na formování vzdělávací politiky (nový „globální řád“ v oblasti vzdělávání, mezinárodní organizace a jejich vzdělávací politiky)
4. Občanská společnost (definice a vývoj přístupů k pojmu, aktéři, vztah ke státu, občanství a učení se – historické proměny)
5. Globalizace a demokracie (transnacionální političtí aktéři a veřejnost, veřejnost v procesu globalizace)
6. Komunitní vzdělávání (pojem komunity v klasických sociologických teoriích, komunitarismus, sociální kapitál, vzdělávání dospělých a komunitní práce)
7. Sociální hnutí (typy sociálního hnutí – stará, nová, alterglobalizační, sociální hnutí jako sféry učení se)
8. Gender (téma identity v soudobých sociálních vědách, pojem genderu, feministické hnutí v rámci sociálních hnutí, genderová studia, nerovnosti mužů a žen v přístupu ke vzdělání a na pracovním trhu)
9. Sociální politika a vzdělávání I (vznik a současná proměna sociálního státu, místo vzdělávací politiky v sociální politice, koncept lidského kapitálu, moderní sociální rizika)
10. Sociální politika a vzdělávání II (problém sociální exkluze ve vztahu ke vzdělávání dospělých, sociální exkluze jako téma ve vzdělávací politice a v perspektivě sociálních věd)
11. Informační a komunikační technologie a vzdělávání (koncepty informační společnosti, třetí vlny, společnosti sítí a společnosti vědění. ICT, učení se a proměna sociálních vztahů, ICT a sociální nerovnosti)
12. Sociologie vědění (pojem vědění, jazyk, každodennost a životní svět, ideologie, expertní vědění, expertní systémy ve „společnosti vědění“, sociologie vědy)

13. Sociologické perspektivy proměn vzdělávání a učení se v kontextu aktuálních sociálních změn

Povinná literatura:

- GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4; (popř. aktualizované rozšířené vydání revidované P. W. Suttonem z r. 2013. ISBN 978-80-257-0807-1).
- HARRINGTON, Austin a kol. *Moderní sociální teorie. Základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-093-3.
- KELLER, Jan. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN 80-86429-34-2.
- KELLER, Jan. *Tři sociální světy. Sociální struktura postindustriální společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7419-031-5.
- KOPECKÝ, Martin. *Sociální hnutí a vzdělávání dospělých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-96-3.
- KOPECKÝ, Martin kol. *Vědění a učení v globalizovaném světě: aktéři a změny*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013. ISBN 978-80-7308-474-5.
- POTŮČEK, Martin a kol. *Veřejná politika*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86429-50-4.

Doporučená literatura:

- APPLE, Michael W., BALL, Stephen J. a Luis A. GANDIN. *The Routledge International Handbook of the Sociology of Education*. London: Routledge, 2010. ISBN 9780415619967.
- BAUMAN, Zygmunt. *Tekutá modernita*. Praha: Mladá fronta, 2002. ISBN 80-204-0966-1.
- BECK, Ulrich. *Riziková společnost. Na cestě k jiné moderně*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN 80-85866-59-5.
- BECK, Ulrich. *Vynalézání politiky. K teorii reflexivní komunikace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-86429-64-9.
- BECK, Ulrich. *Co je to globalizace? Omyly a odpovědi*. Brno: CDK, 2007. ISBN 978-80-7325-123-9.
- BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK, 1999. ISBN 80-85959-46-1.
- GIDDENS, Anthony. *Důsledky modernity*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. ISBN 80-85850-62-1.
- GIDDENS, Anthony. *Třetí cesta a její kritici*. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1208-5.
- HOLUBEC, Stanislav. Evropský sociální stát a jeho kritikové. In Hauser, M. (ed.). *Sociální stát a kapitalismus*. Praha: Svoboda servis a SOK, 2007. ISBN 978-80-86320-48-9.
- HOLUBEC, Stanislav. *Sociologie světových systémů. Hegemonie, centra, periferie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7419-014-8.
- HUBÍK, Stanislav. *Sociologie vědění*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-58-3.
- JARVIS, Peter. *Globalisation, Lifelong Learning and the Learning Society. Sociological Perspectives*. London: Routledge (2007). ISBN 978-0-415-35543-8.

- KELLER, Jan. *Teorie modernizace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-86429-66-3.
- KELLER, Jan. *Nejistota a důvěra. Aneb k čemu je modernitě dobrá tradice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7419-002-5.
- KELLER, Jan a Petr NOVOTNÝ. *Úvod do filozofie, sociologie a psychologie*. Liberec: Dialog, 2008. ISBN 978-80-86761-81-7.
- KOLÁŘOVÁ, Marta. *Protest proti globalizaci. Gender a feministická kritika*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-86429-96-0.
- MARÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miloslav a Alena VODÁKOVÁ aj. *Velký sociologický slovník*. 1. a 2. svazek. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.
- MARTUCELLI, Danilo. *Sociologie modernity. Itinerář 20. století*. Brno: CDK, 2008. ISBN 978-80-7325-145-1.
- MÜLLER, Karel B. *Češi a občanská společnost. Pojem, problémy, východiska*. Praha: Triton, 2002. ISBN 80-7254-232-1.
- MÜLLER, Karel B. *Evropa a občanská společnost. Projekt evropské identity*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-86429-84-7.
- PETRUSEK, Miloslav. *Společnosti pozdní doby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. ISBN 80-86429-63-6.
- PONGS, Armin. *V jaké společnosti vlastně žijeme?* Praha: ISV, 2000. ISBN 80 85866-59-5.
- PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-047-X.
- SUŠA, Oleg. *Globalizace v sociálních souvislostech současnosti*. Praha: Filosofia, 2010. ISBN 978-80-7007-320-9.
- ŠUBRT, Jiří. (ed.) *Historická sociologie: teorie dlouhodobých vývojových procesů*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-061-1.
- ŠUBRT, Jiří. (ed.) *Soudobá sociologie III. Dynamika soudobých společností*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1486-1.
- THOMPSON, Kenneth. *Klíčové citace v sociologii. Hlavní myslitelé, pojmy a témata*. Brno: Barrister & Principal, 2001. ISBN 80-85947-68-4.
- TOFFLER, Alvin a Heidi TOFFLEROVÁ. *Nová civilizace. Třetí vlna a její důsledky*. Praha: Dokořán, 2001. ISBN 80-86569-00-4.

Další literatura bude doporučena v průběhu přednášek.

Zkouška:

Zkouška probíhá formou písemného testu (odpovědi na otevřené otázky). Hodnocena je znalost probírané látky a schopnost její samostatné reflexe. Důraz je rovněž kladen na schopnost čerpat z povinné a (vybrané) doporučené literatury. Otázky v písemném testu vycházejí z tematických okruhů předmětu (viz Charakteristika obsahu předmětu).